

זמן מתן תורתנו

ויקרא פרק כג

1

טו וספרתם לכם, ממחרת השבת, מיום הביאכם, את-עמר התנופה: שבע שבתות, תמימת תהינה: **טז** עד ממחרת השבת השביעת, תספרו חמשים יום; והקרבתם מנחה קדשה, ליהוה: **כא** וקראתם בעצם היום הזה, מקרא-קדש יהיה לכם--כל-מלאכת עבודה, לא תעשו. חקת עולם בכל-מזמרתיתכם, לדרתיתכם:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף פו

3

תנו רבנן: בששי בחדש ניתנו עשרת הדברות לישראל. רבי יוסי אומר: בשבעה בו. אמר רבא: דכולי עלמא - בראש חדש אתו למדבר סיני, כתיב הכא ביום הזה באו מדבר סיני, וכתיב התם החדש הזה לכם ראש חדשים, מה להלן - ראש חדש, אף כאן - ראש חדש. ודכולי עלמא - בשבת ניתנה תורה לישראל, כתיב הכא זכור את יום השבת לקדשו, וכתיב התם ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה, מה להלן - בעצמו של יום, אף כאן - בעצמו של יום. כי פליגי - בקביעא דירחא; רבי יוסי סבר: בחד בשבא איקבע ירחא, ובחד בשבא לא אמר להו ולא מידי - משום חולשא דאורחא. בתרי בשבא אמר להו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, בתלתא אמר להו מצות הגבלה, בארבעה עבוד פרישה. ורבנן סברי: בתרי בשבא איקבע ירחא, בתרי בשבא לא אמר להו ולא מידי - משום חולשא דאורחא, בתלתא אמר להו ואתם תהיו לי. בארבעה אמר להו מצות הגבלה, בחמישה עבוד פרישה.

שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תצד סעיף א

5

ביום חמשים לספירת העומר הוא חג השבועות הנקרא עצרת בלשון חכמים שנאמר תספרו חמשים יום והקרבתם וגו' וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש וגו' ולפי חשבון קביעות החדשים המסור בדינו שחודש ניסן הוא מלא לעולם וחודש אייר הוא חסר לעולם יהיה חג זה בששה בסיון שהרי ימי הספירה מתחילין מט"ז בניסן א"כ ט"ו יום שמט"ז עד סוף החודש וכ"ט יום של אייר וששה ימים בסיון הם חמשים יום לפיכך אנו אומרים בשבועות זמן מתן תורתנו שבששה בסיון נתנה התורה לישראל.

אבל בזמן שהיו מקדשין החדשים על פי הראיה היה אפשר להיות גם חודש ניסן חסר והיה חג השבועות שהוא יום חמשים לעומר בשבעה בסיון ואם היה גם חודש אייר מלא היה חג השבועות שהוא יום חמשים לעומר בחמשה בסיון אף שאינו ביום מתן תורה אין בכך כלום שהכתוב לא תלה חג הזה ביום מתן תורה ולא בכמה ימים לחודש רק בחמשים לעומר אלא שלפי חשבון המסור בדינו לעולם יהיה יום חמשים לעומר בששה בסיון שהוא יום מתן תורה.

ואף שששה בסיון שלנו הוא יום נ"א מט"ו בניסן שבו יצאו ישראל ממצרים והתורה נתנה ביום נ"ב לצאתם ממצרים שהרי בחמשה בשבת יצאו ממצרים כמו שנתבאר בס"ל והתורה נתנה בחודש השלישי ביום השבת שהוא ששה בסיון שחודש ניסן ואייר היו אז שניהם מלאים וכיון שט"ו בניסן היה חמישי בשבת היה יום ראשון של אייר בשבת דהיינו ט"ז יום לצאתם ממצרים ויום ראשון של סיון היה ביום ב' דהיינו [מ] יום לצאתם ממצרים ושבת הוא ששה בסיון דהיינו נ"ב יום לצאתם ממצרים שהוא יום נ"א לעומר אעפ"כ אנו אומרים זמן מתן תורתנו בחמשים לעומר כיון שהוא לנו בששה בסיון ובששה בסיון נתנה התורה:

שפת אמת שבועות תרמא (עמ' 309):

8

איתא בזוה"ק אמור דבבילי שבועות משפיעין משמים טהרה ללבנות בני ישראל המקוין לטהרה. דכמו שהי' בשעת מתן תורה מקודם פרישה כדכתיב לך כו' וקדשתם כו' כן בכל שנה. וכן כל ימי הספירה לטהר הלב להיות כלי מוכן לתורה כמ"ש לב טהור ברא לי אלקים אח"כ ורוח נכון חדש זה התורה. ואיתא אש שחורה על גבי אש לבנה והוא טהרת הלב כמ"ש וכבסו שמלותם ויחורון לבושיהון כי הלב הוא כלי ולבוש לקבל הפנימיות וכפי טהרת הלב כן נרשם חקיקת התורה כמ"ש הלומד ילד כדיו כתוב על נייר חדש כו':

מסכת ראש השנה דף גב:

2

כדתני רב שמעיה עצרת פעמים ה' פעמים ששה פעמים שבעה הא כיצד שניהן מלאין חמשה שניהן חסרין שבעה אחד מלא ואחד חסר ששה.

תלמוד בבלי מסכת שבת פז:

תא שמע: ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים בארבעה עשר שחטו פסחיהם, ובחמישה עשר יצאו, ולערב לקו בכורות. לערב, סלקא דעתך? אלא: מבערב לקו בכורות. ואותו היום חמישי בשבת היה. מדחמיסר בניסן חמשה בשבת - ריש ירחא דאייר שבתא, וריש ירחא דסיון - חד בשבת, קשיא לרבנן! אמרי לך רבנן: אייר דהיא שתא - עבורי עברוה.

מגן אברהם סימן תצד

4

ומה שקשה עוד דהתורה ניתנה ביום נ"א לספיר' דהא יצאו ממצרים ביום ה' והתורה ניתנה בשבת כו' תי' הי"מ דבא לרמוז לנו י"ט שני של גליות.

"אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו". כי הקירוב לפני הר סיני בעצמו, וההעמדה עליו ואצלו ובתחתיתו, היא המעלה הגדולה היסודית, של ההכשרה וההתקדשות לקבלת התורה, והיא כבר קובעת את יסוד הסגולות הישראליות מתוך מקורה האלהי הכללי של התורה, ואחר כך באה מתוך זה אותה המעלה הרמה המיוחדת של מתן התורה, קבלתה, התגלותה והתפרטותה כולה, בהחלטת נעשה ונשמע שעם כפיית ההר כגיגית. ולפיכך כבר בעמידה על הר סיני פסקה זוהמא מישראל, ומי שאין לו בושט פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני, שהיא מהסימנים המיוחדים לאומה זו, ומי שהם נמצאים בו ראוי הוא לידבק בה, ובירושלמי נקראו מתנות טובות שנתן הקב"ה לישראל, בקביעות תכונת נפשם, שהיא פונה ליראת ד' המתגלית בה על פניהם, וממלאת את המשאלה העליונה מהם.

ומשה קבל תורה מסיני, שאין כלל המדובר בעצם ענינה האלהי של התורה ועיקרו הפשוט, אלא בסדר מהלך התגלותה, שתחלתו היא מה שקבל אותה משה מתוך אותה הקביעות היצירתית המקודשת, שבהתגלות האלהית שבמעמד הר סיני עצמו, ויסוד הכשרתו הכללית, בקידוש המקום וקהלו, למתן התורה כולה ומסרה בכל פרטותיה פירושה ודקדוקיה ליהושע ולכל המשך מסורת הדורות.

ובתארי חכמי התורה נקרא המיוחד בבקיות וריבוי ידיעת גופי עניני התורה דבריה בשם "סיני", שהוא פונה ושייך יותר לעצמיותה, שבמקורותיה ובכלליותה, לעומתו של המיוחד בחריפות חדוד ופלפול משאם ומתנם, שהוא נקרא בשם "עוקר הרים", שהוא שייך ופונה יותר לטיפול ולבירורה בכל התפרטותיה, תולדותיה ותוצאותיה, ומוסיף להתברר בפרטי חילוקים וניתוחים ובהקבלות שליליות והגדרות מסוימות; וממעלת שמוש החכמים מתוך יסודי מקורה של תורה בדרך הדיון המפורט בשקלא וטריא מגעת היא העלאת שמעתתא אליבא דהלכתא, לעומת זה ההוא תלמידא, שהיה מטהר את השרץ ומטמאו מאה פעמים, נאמר עליו, שהיה קטוע מטורא דסיני, ממקור עצמיות יסודה ואמתתה של תורה.

7 עין איה / שבת ב / פרק תשיעי / סז.

"ויתצבו בתחתית ההר", אמר רב אבדימי בר חמא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית וא"ל אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. החופש הרצוני הוא תוכן מיוחד לשכלל על ידו את הכשרון המוסרי אשר לאדם, ומפני כך יש לו שליטה מיוחדת בגבולו וחוגו. אבל עצמיות הרצון בעצמו הוא התוכן המהותי של האדם, ועליו ביסודו לא שייך לומר שום תואר של חופש. אין אנו בני חורין לרצות או לא לרצות. הרצון הוא עצם החיים, והחיים הנם מצויים בנו שלא בבחירתנו. אנו שולטים רק על הטיית

הרצון לאחד מן הצדדים, לימין או לשמאל, כאן יש די הבחירה.

ואם התורה היתה רק מתפשטת על התוכן המוסרי של האדם, היה הדבר ראוי שתנתן בבחירה חפשית גמורה, אבל באמת התורה היא הבעתה של העצמיות המהותית של האדם, כפי מה שהיא. העברת התורה היא התנכרותו של האדם, שמתנכר מעצמו, ומשנה את טבעו להרע, "משנה פניו ותשלחנהו" 1. על כן ראוי הדבר שתתגלה התורה התגלות מהותית, התגלות שורש הרצון, ולא התגלות ענפי הרצון. ומזה מסתעפת ג"כ הידיעה שאין התורה תוכן פרטי לישראל, וממילא שאין ישראל מציאות פרטית בעולם, אלא הכל נארג ונמזג מתוך התמציות 2 של כללות ההווה, א"כ הכל מכריח דוחק את מציאותה של התורה, וחקיקתה, וקבלת ישראל אותה.

וההר אשר זכה שיהיה מרכז העולם כולו לא במקרה בא הדבר, כי בודאי יש יחס למציאותו והזרחת המרכזי [ון] ת של אור חי העולמים עליו הרי הוא ספוג בכח כל כלליות. ומתוך אותה ההכרעה של הסיפוג הכללי שבו, הרי הוא מלא כח מכריח המ (ת) גלה שאי אפשר כלל לתאר חיים ומציאות למהותיות הישראליות בלא קבלת התורה. ועמדתם של ישראל הרי היא מכוונת להעשות בסיס לכל הריכח שאז חל על המציאות של ההר, "ויתצבו בתחתית ההר". בכח האצור בההר אשר ירד עליו ד' באש 3, ספון כח מכריח, אם אתם מקבלים את התורה מוטב, הרי אתם מגלים את מציאותכם העצמית כמו שהיא, באמתת הויתכם, ואם לאו שם תהא קבורתכם, וכל המציאות כולה מתקוממת לנגדכם כאשר אתם מתקוממים מול עצמיותכם.

עין איה / שבת ב / פרק תשיעי / סח.

אמר רב אחא בר יעקב, מכאן מודעה רבה לאורייתא. אלמלא היה אור התורה שתול בישראל בבחירה חפשית מיסודה, לא היה התוכן המאיר ומחיה שלה מאוגד בפנימיות עצמיותה של האומה ובמעמקי נפשם של יחידיה, ואז היה הדבר אפשר שהעברת התורה בפועל מצד [הבחירה], תמחק את אותו הרושם של החיים והקדוש שהתורה צריכה לעשות בהם. אבל כיון שהעצמיות הישראלית [ית] מאוחדת עם התורה ע"פ הכרח כללי של כל היש, אין העברת התורה פועלת כ"א טשטוש חיצוני על מהות האומה, אבל התכונה העצמית הרי היא תמיד נשמרת, כי הכלליות שלה היא למעלה מכל יסוד של בחירה ושל אפשרות של שינוי. והדבר עומד למעלה מכל התגלות פרטית שברצון. אפילו כשמתגלה בפועל ובמעשה בהיפוך, הרי המודעה הרבה כוללת הכל, שאין כל המעשים הנעשים נגד התורה מכוונים כלל לפגע ביסודה, מפני שהיא מ (ו) רוממה [או: מור (ומ) מה] הרבה מכל אפשרות של פגיעה ע"י שום התגלות רצונית. והיא המודעה הרבה העליונה מכל סתמיות של מודעות, שאין כונתה של מודעה זו החלשה לקיום קבלת התורה, כי אם התגלות עליונה ש (ב) כל מה שאפשר להיות עובר ע"י יצרי לבב האדם מהעברתה של תורה, אינו משנה כלל את תכונתו של הרצון הפנימי העצמי של ישראל, העומד למעלה מכל חירות וחופש